

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

**Beszélgetés egy
apával, akinek a
lánya ki akar térni**

**Antiszemita
zsidólap-szerkesztő**

Írta: Vér Andor

A felekezet „dühöngő Lórántja“ —
Vida Jenő 60 éves. — Bernstein
Béla dr. papijubileuma. — Hopp-
mester és Koppmester. — Pest az
nem Króle.

Úlőbutorok tisztítása lebontás nélkül, felelősséggel,
„KIRÁLY” VEGYTISZTÍTÓ
 festő és gőzmosógár. Független, szőnyegek tisztítás esetén nyáron át **ingyenes megóvásban** részesülnek.
Budapest, IV., Magyar-utca 3. ~ Telefon: 85-1-29.
VII., Király-utca 15. ~ Tel.: J. 31-3-35.
Gyár: VI., Hajdu-u. 12-14. ~ Tel.: 93-1-95, 90-2-97.

TAUBER ÁRON

משך kóser mézarszéke
 BUDAPEST, VII., DOB-UCCA 10. SZ.
 Telefon: J. 422-83.

A pesti izr. nitk. Rabbiságának felügyelete alatt. Elsőrendű cukorgyári hizlalásból származó marha-, borjú- és birkahusok. Vágott baromfi árusítás! Rendelések házhoz szállítatnak.

30 év óta fennálló üzletemet Kertész-
 u. 43. sz. alól VI. KIRÁLY-UTCA 58.
 ALÁ HELYEZTEM ÁT

Telefon: Automata 24-0-85.

Seidner Lipót

Pesztó, divatszövet, és szabókellékek áruháza. Billiárd, játékasztal és íróasztal posztók. Ebédlőasztal, padló- és dekoráció filcek.

KUFFLER ÉTTEREM

Elismert
 kóser
 házikoszt

1902. ÓTA FENNÁLL. Egy terem-
 mel kibővíve, újonnan átalakítva.

VI., Vilmos császár-ut 39. (Hajós-utca sarkán)
 Menürendszer délben, este.

SIREMLÉKEK

bel- és külföldi márványokból leg-
 olcsóbb árban részletfizetésre is
 kaphatók. - Tervrajzok díjtalanul.

EICHBAUM MOR

sirkőgyáros

BUDAPEST, V., POZSONYI-UT 1-3.
 TELEFON: 24-5-74.

FAVORIT

ruhafestő és vegy-
 tisztító és gőzmo-
 só üzem

BUDAPEST, Paulay Ede-u. 51

Szombaton zárva.

**Angol, francia uri divat
 fehérnemű és kalapkülönlegességek**

Schulczer és Schwimmer

Budapest, VI. Andrássy-ut 47. szám.

Telefon: 14 5-99.

Sirkövek

állandóan nagy választék-
 ban, legszebb kivitelben,
 legolcsóbb árban kaphatók.

BOROS és KOHN

SIRKÓRAKTÁRÁBAN, BUDAPEST, VII.,
 KÁROLY KÖRUT 17. (Orczy-ház). Telefon 41-4-92

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Beszélgetés egy apával, kinek leánya ki akar térni

Irta: DR. KENÉZ-KURLÄNDER EDE

אגרת השמר הזאת כתבתי בלב קרוע ומורתה לפני ימים
נוראים ת"רצ"ג אזנתיה לדור ההפוכות דומה לדור
המבול בלע"ז לעם לו"ז

Az Apa: Mindenfelé keresem már, mert csak Ön adhat nekem tanácsot nagy bajomban. Képzelve: leányom ki akar térni, hogy egy keresztény fiatalemberrel házasságot kössön. Mit tegyek?

Szerkesztő: Tőlem kérdi? Sajnos, kedves barátom, én nem tudom megkönnyíteni a maga helyzetét. Ön nem az első, de az utolsó sem, akit hasonló baleset ér. Igaz, hogy az Ön helyzete nehezebb, mint a nagy átlagé, mert szerepet játszik a hitközségi életben, ha nem is az első sorokban. Cselekedeteire felfigyelnek és elhatározása a nyilvánosság elé kerül.

A: Hiszen éppen ez az! Nem merek egyedül határozni!!

Sz: Nemrégén hasonló kéréssel fordult hozzám egy barátom: diplomás ember. Ugyancsak előadta, hogy leánya kitérni készül és beleegyezését kéri. Én cinikusan azt válaszoltam: — A te leányod nem is kér komolyan engedelmet, mert a te beleegyezésed nélkül is férjhez fog menni és ki fog térni. Aminthogy te sem komolyan kérdezed tőlem, mert eleve eltökélt szándékos, hogy bármilyen választ kapsz is tőlem feltett kérdéscdre, semmiesetre sem fogod megtagadni bele-

egyezésedet lányod házasságától. Te csak beszélni akarsz velem erről a kérdéscről, érvelni saját igazságod mellett, mentegődzni, hogy kényszerhelyzetben vagy, szóval ez olyan fülbe-gyónás akar lenni lelkiismereted megnyugtatóására. Én azonban nem teszem meg neked ezt a szivességet. Lelked szennyesét mosd csak egyedül tisztára, mert neked nincs is jogcimed arra, hogy megtagad leányod kérését, akit úgy neveltél, hogy alig ismeri a zsidó vallást, még héberül imádkozni sem tud, s így valláscseréről nem is lehet szó nála, mert hiszen ezideig semmiféle vallása nem volt. Te magad sem éltél soha zsidó életet, sem családot körében, sem kívül azon; nem tartottál meg soha zsidó szokásokat, gyerekeid sohasem láttak szédert, hacsak nagyapjuknál nem, kiskorukban a szombat olyan volt nálad, mint a szerda, vagy más hétköznapja a hétnek, engesztelőnapon éppen hogy elmentél félórára a templomba, de odahaza ilyenkor is rendes ebédet tálaltak nálad. Határozottan állítom, hogy te már réges-régen előkészültél erre a kitérésre, s így most leányod kérése nem is lehet probléma számodra, nincs is semmi erkölcsi jo-

gosultságod leányod remélt boldogságának útjába állani és meggyőződés, hogy el is döntöttem már magadban régen e kérdést. Furcsán figyelő barátomra kajánul mosolyogtam és végül azt is megjósoltam, hogy ha Isten kegyelméből hosszú életkort fog megérni, unokáira tekintettel előbb-utóbb ő is mesümed lesz.

A: Csak nem akarja ezt reámvonatkoztatni?

Sz: Hagyjon kibeszélni. Két évvel ez előtt a bécsi hitközség jelentése megemlékezett egy 80 esztendő mesümed-ről. Értetlenül álltam a furcsa hír előtt. Sehogysém tudtam megfelelő iniciatívát találni egy 80 esztendő aggastyán kitéréséhez. Néhány hónap elteltével azután a Presse megadta a választ. Egy gyászjelentést találtam hatalmas, nagy keresztel. Az öreg zsidóé volt. Egy pillantást vettem a gyászoló rokonságra, sógor-ságra, komaságra és megvolt a meglejtés: ne kelljen a kitért gyerekeknek zsidó temetőbe járni. Ezt az utolsó kapcsot is szétszakította a haldokló. Ugylátszik, ez volt az utolsó kincse, amit odaadhatott.

A: Megható. Azt hiszem ez az apai szeretet maximuma. Az elmulás előtt még lelki nyugalmát is feláldozta a gyerekekért. De az én esetem egészen más. Hallgasson meg végig. A leányom, helyesebben a vőlegénye precedensekre hivatkozik. Bejáratos sok zsidó familiához, ahol a gyerekek ugyanilyen nehéz kérdés elé állították szüleiket. Nem egy helyen az apa harcosa a zsidóságnak és nem közkatonája, mint én. És az eredmény: a szülők nem vettek ugyan részt az egyházi esküvőn, de az ünnepi ebéden már igen, az unoka keresztelőjén pedig vigan kváterkáltak a jelenlevő plébánossal. A leányom csak a pusztá beleegyezésemet kéri...

Sz (belevág a szavába): ... Egyelőre!! Hiszen éppen ez az, amire céloztam. A rossz példa mindig serkentőleg hat. Most még „főzik“ Önt, másra való hivatkozással, de ha „bedől“, akkor más leányok Önre fognak hivatkozni. Kétszeresen Önre, aki jó zsidó létére is beletörődik leánya hitehagyásába. És a következő zsidó

apának, aki nem küzd nyilvánosan hit-sorsosaiért, már szava sem lehet. Mert Önt fogják a fejéhez vagdosni. Önt és minden érdemét.

A: Még mindig nem mondta meg, mit tegyek!

Sz: Állandóan azt mondom! Ha az első sorban küzdene a zsidóságért, azt tanácsolnám, jelentse ki nyilvános deklarációban, hogy kitért leányával megszüntet minden családi kapcsolatot. Minthogy azonban nem az arcvonalban küzd, a nyilvános deklaráció felesleges, de a szakítás elkerülhetetlen.

A: Ehhez nincs eröm. 22 éven át éltem a leányomnak és most egyszerre élveztem?

Sz: Megértem Önt kedvesem — és átérzem a választás súlyosságát. De nincs kiút! Ha belenyugszik leánya hitehagyásába, részese lesz annak. Ezen a ponton érzelmei nem bifurkálódhatnak. Ha nem tud lemondani hitehagyott leányáról, akkor épp oly keveset tartozik már hozzánk, mintha Ön is kitért volna.

A: Hogy mondhat ilyet, Szerkesztő úr! ~~Ma~~ mindig jó zsidó voltam.

Sz: Egy percig sem vontam kétségbe. Csak éppen ott volt a hiba, hogy még az, de mi lesz majd akkor, ha a keresztény unoka megkérdi magától — nagy-papa, hát sohasem jössz velünk templomba, sohasem gyónsz, áldozol, te sohasem hallgatsz misét? — Hm, úgy-e, most elszápad. Nehéz erre még csak gondolni is. Nos, mit fog felelni a drága porontynak, a szeme világának?! Hogy — ilyet nem szabad kérdezni, mert nagyapó megharagszik — vagy talán azt fogja válaszolni — hát, tudod, édes egy unokám, gyönyörű virágszálam, az úgy volt, hogy, hogy is mondjam csak, én nem vagyok keresztény, én zsidó vagyok és a te anyukád is zsidó volt és mi nem a Bazilikába jártunk, hanem a Rombachba. A te anyukád fennült a karzaton nagyanyóval, akit te már nem ismersz és mi férfiak lenn imádkoztunk a földszinten, mert tudod, nálunk, zsidóknál ez már így volt szokás. És akkor egy szép vasárnapon eljött a te apukád... — s így el fogja

szépen mesélni a kitérés történetét addig-addig, amíg az ártatlan gyerekszáj kérdései elől maga is a keresztelő medence hús vizéhez fog menekülni. Van még ideje?

A: Hallgatom, doktor.

Sz: 30—40 évvel ezelőtt történt.

A: Nagyváradon?

Sz: Természetesen. A főszereplő Wohl Károly talmudi és világi tudományokban jártas férfiú és felesége, izr. nőgyeleti elnöknő, Dóra nevű leánya. Nos, Önnek is van leánya, nekem is van; többé-kevésbé sikerültek, olyan leány azonban, mint Wohl Dóra volt, egy példány születik egy emberöltőn át hetedhét vármegyében. Testileg, lelkileg, szellemileg, úgyszólván tökéletes lény volt és egy szép napon azzal lepte meg tiszteletreméltó édesatyját, hogy egy tüzérszázadosba szerelmes, hozzámegy feleségül és — last not least — ki fog keresztelkedni. Wohl Károly nem szólt egy szót sem, de azon a napon, amikor leánya elment a zsidó paphoz kijelenteni magát, belegyömöszölte ruháit egy kofferbe, héber könyveit egy másikba és kivonult az ősi házból. Sajátkezüleg cipelte el a nehéz holmikat a Szent János uccába, ahol albérleti szobát bérelt. Életében nem látta többé leányát, akinek a vőlegénye kaució hiányában különben lemondott a katonai pályáról és postamester lett Mährisch-Ostriban. Többet nem tudok róluk.

A: Ön lehetetlent kíván tőlem. Az Ön Wohl Károlyra bizonyára szentéletű férfiú volt, amolyan laikus-pap-féle...

Sz: Súlyos tévedés! Wohl Károly nem játszott szerepet a hitközségben, sőt, még a rituálékat sem tartotta be. Nem volt benne erős hit, nem tartotta be a szabványokat, de az ősök megtagadását és más vallás vállalását, miben még kevésbé hihet a kitérő, ezt hangos blaszfémia-nak, istenkáromlásnak tartotta.

A: Amit Ön mond, doktor úr, az ellenkezik az emberiség törvényeivel.

Sz: Amit Ön tenni készül, az pedig ellenkezik 5000 éves vallásunk törvényeivel. Nem segíthetek, de a szülők lelke rajta, ha nem helyes irányban nevelték

gyermeküket. Sokkal megértőbb és elnézőbb álláspontot foglalok el a fiatalsággal szemben. Viszont Ön se felejtse el, hogy ezt a mértéket csak a vezető emberekkel szemben alkalmazom. Álláspontom helyességét különben a következő példák is igazolják. Auví herceg beállott a náciok közé agitátornak és a német trónörökös is hangosan helyesli a náciok minden terroraktusát, így többek között a zsidó sirok meggyalázását. Most ellátogatnak Doornba, az ex-császárhoz és, ha II. Vilmos nem foglal állást fia ellen, akkor a német közvélemény joggal hihe-ti, hogy az ex-császár a náci mozgalmat minden szörnyűségével együtt helyesli. Képzeld el azt a képtelenséget, hogy Bismarcknak, vagy Clemenceauxnak, vagy Tisza Istvánnak a fia hazaárulást követne el. Gondolja, hogy ezen történelmi nevek viselői között egy is akadna, aki egyetlen percig fenntartaná a családi kapcsolatot hazaáruló gyermekével?! De még sokkal enyhébb példát is felhozhatok. El tudja képzelni, hogy mondjuk: Balthazar püspök belenyugodna abba, hogy gyermeke áttérjen a katolikus hitre? Márpedig két keresztény vallás között jóval kisebb a distancia, mint a zsidó és keresztény vallás között.

A: Szóval számomra nem marad egyéb hátra, mint az Ön Wohl Károlyának példáját követve, végképp szakítani egyetlen leánnyal?

Sz: Végtelenül sajnálom, kedves barátom, de ha Ön nem akar részese lenni a kitérésnek, akkor a következő alternatív formában deklarálnia kell távolmaradását: vagy szakít a leánnyal, vagy pedig lemond mindenféle tiszteletbeli állásáról a kilében és hangosan hirdeti, hogy az adott körülmények között kénytelen visszavonulni a felekezeti életben való szerepléstől.

A: Az Ön szigorú diktátuma mégsem fér össze a humanizmus törvényével és a gondolat- és vélemény szabadság tiszteletével. Nem tudna-e nekem valami közep-uton haladó megoldást ajánlani?

Sz: Legnagyobb sajnálatomra, nem tudok. Még egyszer ismétlem, ha a feleke-

zeti élet egyik közkatonája, egy úgynevezett „Benblisém” fordult hozzám, nem is kezdek vele vitatkozni, hanem egyszerűen a paphoz utasítom. Egy elszigetelt esetről lévén szó, majd ad neki a pap megfelelő tanácsot. Az Ön esete azonban más. Ön komoly szerepet játszik a felekezeti életben, az Ön helytelen cselekedete, vagy mulasztása rossz példát statuál a hivek előtt. Legalább százan akadnak majd olyanok, akik, ha hasonlóképp cselekednek, saját megnyugtató céljából — Önre fognak hivatkozni. Az Ön esetében tehát kénytelen vagyok a legridegebb álláspontot elfoglalni. A bibliában sok bűnös királyról tétetik említés, de a hagyományok ismételt és hangsúlyozottan foglalkoznak Jerobeam király tetteivel és feljegyzik róla, hogy bűnöző és — ami még súlyosabb — bűnre csábító volt.

A: Említette előbb, hogy ha egy fiatal ember fordulna Önhöz hasonló kérdésben, az Ön válasza másképp hangzana. Mi ennek az oka?

Sz: Első sorban a fiatalság engem fel sem keres ilyen ügyekben. Másodsorban a fiatalságnál a beszámíthatóság korlátozott, mert a fiatalok tetteiért a szülők, a hittanárok és a rabbik felelősek, akik elfelejtették nevelésüket helyes irányba terelni. Erre vonatkozólag van egy szentenciája a mi bölcseinknek: A gyermekkel szemben, aki pogány milióban nevelkedett, „non fiat quaestio” — felelőségre vonásnak helye nincs.

A: Végül még egy dologra vagyok kíváncsi. Én Önt gyakran láttam a Japánban együtt feketézni egy kapacitással, aki körülbelül husz-huszonöt éve kitért. Nem magyarázná meg, hogy egyeztethető össze ez az Ön szigorú elveivel?

Sz: Erre viccesen azt is felelhetném, hogy ami husz-huszonöt évvel ezelőtt történt, az már elévült. De eltekintve a humortól, szilárd meggyőződésem, hogy helyesen cselekszem. Nem hivatkozom a vezető főrabbira, akit nem egyszer láttam a neves renegát báróval a karlsbadi kurszalomban barátságosan beszélgetni. **Nem hivatkozom az orthodox tábori pap-**

ra sem, aki Kammer Szigfried temetésén ott volt a megjelentek között, sőt ezenfelül egy „heszped”-et is írt róla a Textil Kurirban. De nem hivatkozom az egészen kimagasló Ben-Abuja esetére sem.

A: Hát ez a Ben-Abuja is egy kitért kormányfőtanácsos volt?

Sz: Ne zavarjon! Ben-Abuja Rabbi Akiának egyenrangú kortársa volt, a talmudtudomány tündöklő csillaga, akinek szentenciái a Talmud kétezer éve megbecsült és hiven megőrzött kincsei. Nos, ez a Ben-Abuja hajlott korában meghasonlott önmagával és az Úristennel. Szkepszisét azonban nem zárta magába, hanem írásban és szóval hirdette, hogy ő tagadja Istent és a mózesi tanokat. Ennek ellenére tanítványa Rabbi Méir — aki szintén egyike volt a legnagyobbaknak — fenntartotta az érintkezést az aposztata Ben-Abujával. Szóval én mindezekre nem hivatkozom. Tény azonban, hogy ha én egy kitért emberrel beszélgetek, jó izlésemhez hiven ezt a kényes témát nem érintem, nem kérdelem tőle, mikor, miért, milyen sajátos körülmények között történt a vallásesere, de jóleső érzéssel figyelem, hogy az illető milyen különös nosztalgiával érdeklődik a zsidó dolgok iránt. A kitért emberek rendszerint alig ösmerik törvényeinket, tudományunkat, kulturánkat és ezek iránt csak kitérésük után kezdenek érdeklődni. Tőlem telhetőleg minden felvilágosítást megadok, hadd ismerkedjék meg legalább utólag a zsidóság lényegével, ami ránk nézve azért is fontos, mert a kitért zsidókhöz az új társaságban, ahova bekerülnek, gyakran fordulnak felvilágosításért zsidó vonatkozású kérdésekben.

A: Az Ön előadása rapszodikus és telve van rabulisztikával. Majd szigorú, mint egy inquisitor, majd megértő és megbocsátó, mint a szelid Hilél. Emlékszem egy neves ur temetésére, amelyen mindenki jelen volt, aki Pesten számít, a celebráló Fischer Gyula tüntetően nem fogott kezét a gyászoló fiúval.

Sz.: Nem vagyok inquisitor, se hittérítő, még csak rabbi sem, de megértem

a Fischer Gyula eljárását, mert a kitért, akivel nem fogott kezét, egyidőben tanítvány, sőt szegről-végről rokona is volt. De az Ön vitatkozása engem arra a bizonyos tót zsidó nagymamára emlékeztet, aki közölte az unokájával, hogy férjhez akar menni. A felnőtt unoka gáncsoskodására pedig azt válaszolta: „Nem azért kérdeztelek, hogy lebeszélj, hanem azért, hogy rábeszélj!” Én csak a bibliával hirdethetem, ahol meg van ir-

va: „Akinek testi fogyatkozása van, az nem léphet a szentélybe“. S akinek lelki fogyatkozása van, aki nem tudott saját családjában rendet tartani és otthon példaadóan viselkedni, az ne akarjon a felekezeti életben előljárni. Befejezésül annyit: én nem akarok a maga bírása lenni, hisz mindnyájunkra ráfér, hogy régi módra imádkozzunk: ovinu malke-nu, bocsásd meg és nézd el a mi gyarlóságainkat.

Ahogy nem szabad inségakciót csinálni

Az idén a pesti izr. hitközség folytatja az inségakciót és a főváros segítségével sok ezer zsidó embernek nyújt ebédet. A szükséges összegeket társadalmi akció útján akarja a hitközség beszerezni és ilyen irányban Zahler Emil jótékonyági előljáró felhívást bocsátott ki. A felhívásban havi négy pengőt kér hozzájárulásként, mert ennyi a különbség a kóser, s nem-kóser ebéd ára között egy hónapban. Állapítsuk meg mindjárt, hogy ilyen irányú felhíváshoz nagy, nagy optimizmus kell. Hány zsidó van Pesten, aki vagyoni viszonyai tudatában egyszeri adományozáson túl további kötelezettséget merne vállalni? S azután még egy szempont: a hitközség tagjai nincsenek hozzászokva ahhoz, hogy a kóser kosztra reflektálókért áldozatot kell hozni. A hitközség nem dédelgeti nagyon a kóser koszt-evőket, s a maga részéről gabella-engedményeket nem igen tesz nekik és így nem nevelte meg a szélesebb köröket a saját példájával arra, hogy a rituális kisebbséggel szemben áldozatosan kell viselkedni.

A felhívásnak ama kitétele, hogy a beérkezett adományokat az „Egyenlőség“ fogja nyugtázni, egyenesen megfoszja a gyűjtési akciót a komolyságától. Az emberek bizalmatlankodni fognak. Az „Egyenlőség“ „gyűjtéseink“ rovata már nagyon lejártta magát. Féltreértésekre adhat alkalmat. Azt fogják hinni, hogy a nyugtázást meg kell fizetni egy bizony-

talán tarifa szerint, amely tarifa lehet egész méltányos, lehet rendkívül magas, de semmiképpen sem az önzetlenség által megszabva. Aki mélyebben érdeklődne a dolog iránt, az gondolkodjék azon,

miért hagyta ott Schlesinger János a diáksegélyezés elnökségét, esetleg kérdezze meg a budai hitközséget, a szegedi hitközséget: miért alakítottak külön diáksegélyező bizottságokat, miért nem reflektáltak arra, hogy adományukat nyugtázza az „Egyenlőség“?

De minek veszélyeztetni az esetleges anyagi sikert, minek előidézni az erkölcsi sikertelenséget, amikor erre a nyugtázásra sokkal okosabb, becsületesebb, célravezetőbb mód áll rendelkezésre? Némely zsidó egyesület a hozzá beérkezett adományokat a Pester Lloyd-ban nyugtáztatja. A nagy német lap szívesen közli ezeket a kimutatásokat, teljesen díjtalanul, csupán az ügy kedvéért. Vészi József előljáró lapja szívesen állna rendelkezésre e tekintetben a hitközségnek. S most tessék elképzelni, hogy milyen hatásos volna a gyűjtés, ha naponként jelennének meg a kimutatások.

Bárcsak ne volna igazam, de attól félek, hogy pár hét múlva sajnálni fogja Zahler Emil, hogy aláírtak vele egy, részben naív, részben lehetetlen, részben kilátástalan felhívást. Az ügy nincs elintézve, nincs megszervezve, nincs népszerűsítve.

Antiszemita zsidólap-szerkesztő

Tehát mégsem Olain, hanem Ulain. Szabolcsi Lajos „töredelmesen“ bevallotta tévedését, ami persze nem jelenti azt, hogy a felekezeti életnek ez a sajtósági ipszilon-iota pere végérvényesen lezáródott. A szerkesztő úr, aki zsidó fillérek-ből nehéz ezresekkel szubvencionált lapjában a jobblétre szenderült Szózat antiszemita hagyományait ápolja jobb ügyszökhöz méltó buzgósággal, kijavította ugyan az „o“-t „u“-ra, de ebből korántsem következik, hogy a zsidózással mindörökké felhagyott. Zsidózni nála: tradíció. Emlékezzünk az Egyenlőségnek az orthodoxia elleni harcaira, amikor ez a kitűnő lap egyebet se tett, csak a kaftán és a pajesz ellen mennydörgött. És emlékszünk a sok közül egy ugyancsak finom elmésséggel zsidózó cikkére, amelynek „Az orthodox viclipucli“ volt a címe. Viclipucli egy csúf indián bálvány neve. Ezzel az epitheton ornans-sal Bodrogkeresztúr tisztos főrabbiját ruházta fel az Egyenlőség díjmentesen. (Csak a gúny díjmentes ebben a lapban, az éppoly felelőtlen dicséretet szabott áron méri az Egyenlőség.)

No, de ezek régi bűnök, amelyeket pusztán annak a dokumentálására hánytorgattunk fel, hogy mit jelenthet Szabolcsi Lajosnál az őszinte töredelem. Vannak azonban újabb keletű bűnök is, amelyeket Vázsonyi János teregetett ki gyilkos szatírával a Mai Napban: a vádak egész tömegét olvasta „Louis Egalité“ fejére, olyan vádak, amelyek közül a legkisebb is elegendő arra, hogy valódisága esetén közmegegyezésnek tegye ki a vádlottat. Olyan vádak, amelyekért, ha igaztalanok, haladéktalanul bíróság elé szokás állítani a vádlót. Szabolcsi Lajos azonban nem szereti bíróság előtt tisztázni az ellene emelt vádak. Egy éve sincs, hogy Hatvány Bertalan báró nemes egyszerűséggel „a magyar zsidóság rákfénjének“ nevezte Szabolcsit, aki — ő tudja, hogy miért — nyugodtan napirendre tért e nem éppen megtisztelő titulus felett. Vázsonyi János cikkére sem azzal a

rövid bejelentéssel válaszolt, hogy „megindítottam a sajtópört“, hanem hosszan és mélabús iróniával fejtette ki, hogy Vázsonyi rút hálátlansággal fizet azért a sok jóért, amiben az Egyenlőség részesítette. „Nevet szereztünk neki, propagandát csináltunk neki, neveltük, tanítottuk, cikkeiket dajkáltuk (a Mai Napban írt cikk kivételével!) és itt a hála.“

Minket nem érdekel, hogy Vázsonyi, ez a „hálátlan fiatalember“ mi mindent köszönhet Szabolcsinak. Ezt intézzék el ők egymás között. A választ azonban minden iróniája ellenére is gyengének és főleg — kitérőnek tartjuk. Szabolcsi-Bodóné a hálátlanságot panaszolja, mikor olyan csekélységekkel vagdalnak a fejéhez, hogy ő antiszemizmust szit és méltó arra a korbácsra, amellyel Krisztus kiverte a kufárokat a templomból. Apropos, hála! Ha Szabolcsi tiszter olyan „dús és jó“ volna, mint ama bizonyos Ali volt — pedig sokan tudjuk Szabolcsiról, hogy se nem dús, se nem jó — akkor is naivitás volna azt hinnie, hogy a hála örök kötelék, amely állandó vakságot és hallgatást parancsol a jótevővel szemben. Ebben a Vázsonyi contra Szabolcsi párbajban különben is lényegtelenek az e fajta érzelmi momentumok, lényeges csupán az, hogy amit Vázsonyi írt, igaz-e, vagy sem?

Minket nem fűznek Szabolcsihoz a hála kötelékei, a kérdésre tehát minden érzelmi befolyástól mentesen, ridegen és röviden válaszolhatunk: igaz! Nincs helyünk arra, hogy részletesen ismertessük Vázsonyi cikkét, amelyben a fulmináns gúny, a jóízű humor és néha a jóízű határait átlépő felháborodás erős színeivel festi meg „Louis Egalité“ portréját. Egy-két jellemző részletet azért kiragadunk belőle. Például azt, amely Szabolcsit, mint a politika három arcu Janusát ábrázolja pregnánsan. „Pártállása nem volt állandó, — írja Vázsonyi — Louis polygám természet. A lágymányosi közösségi választások idején az én cikkemmel

feküdt nászéjszakára és a Sándor Pál cikkével ébredt.“

Hát ez igaz. Annyira igaz, hogy mi már ezt Vázsonyi előtt megirtuk. A választások idején tettük szóvá „Louis“ csapodár természetét, aki Jusszufhoz hasonlóan, szintén hármát szeretett. Három pártot. Lapja első oldalán a Dési Géza délceg alakjában megszemélyesített egységes pártot szerette, harmadik oldalán a Sándor Pál által dicsőített szabadelvűségnek adta oda magát, ötödik oldalán viszont a szent demokráciának vallott szerelmet — Vázsonyi Jánosnak, ennek a „hálátlan fiatalember“-nek a száján keresztül. Mi már akkor sokaltuk ezt a nagy potenciára valló polygámiát. Azóta átlapoztuk az Egyenlőség régi évfolyamait, amelyekből kiderült, hogy „Louis“-nál a polygámiának is tradíciója van. Louis nemcsak a polgári pártokért epe-dezett egy esélcsap ifju forró szenvedélyességével, de anno dacumál a vörös bálványt, Trockij Leót is körülesapongta szerelmével. Nem gyanúsítjuk meg azzal, mintha a trockiji elvekért rajongott volna — az elv neki különben sem kenyere

tudjuk, hogy a nagy Leó zsidó származásával gabalyította magába Louist. Louis imádja a kiemelkedő zsidókat. Imádja őket szárazon és vizen, földön és oceánon, de legkivált „az oceán felett“. Noha izzó nacionalistának vallja magát, zsidóimádatának e csonka haza nem szabhat határt. Ha egy zsidó Hongkongban világ rekordot állít fel távolugrásból, vagy Berlinben feltalál egy szérumot, azt ő ugyanolyan lelkesedéssel és ugyanúgy az első oldalon éljenzi meg, mint Olaint. Él-hal a zsidókért. De inkább él...

Viszont, hogy egyeztethető össze ezzel a nagy zsidóimádatall Vázsonyinak az az ugyancsak helytálló megállapítása, hogy „Louis“ harcolt az antiszemitizmus ellen, de ugyanakkor élesztette is? Mindjárt megmondjuk. Szabolcsi, illetve lapját a kurzus tette naggyá. Az atrocitások sötét emlékezetű korszaka. Orgovány, Izsák, Siófok és társaik duzzasztották meg az Egyenlőség olvasótáborát. Egy-egy fejbevert zsidó legalább száz előfi-

zetőt szállított a lapnak — ügynöki jutalék nélkül. Ebben az időben Szabolcsi elemében volt. Ugy harcolt az antiszemitizmus ellen, mint egy tigris. Lapja csepegett a vértől, tele volt kilengéssel, atrocitással, mártírsóhajokkal és pusztába vesző tiltakozással. És tele volt — hirdetésekkel, előfizetésekkel és más jófajta üzletekkel. A rettegés nyájösztöne az Egyenlőség aklába terelte úgyszólván az egész magyar zsidóságot. A lap megnőtt, mint az árvíz és úgy ment, mint a karkacsapás.

Aztán elmúltak az aranjúezi szép napok. Passé! A vizek apadni kezdtek és a vizek felett egyre több galamb jelent meg a béke olajágával a csörében. Nem mondjuk, hogy az antiszemitizmus veszélye végleg elmúlt és a magyar zsidóság egyenjogúsága terén ideális állapotok uralkodnak. De állítjuk, hogy az engesztelékenység atmoszférája kezd már kialakulni. És amikor prominens politikusok katolikus és református vezetőségei a felekezeti béke, összefogás és egyenjogúság mellett tesznek hitet, ugyanakkor Szabolcsi vezércikkben gúnyolja ki a kisvárdai zsidók „sajátságos“ beszédmodorát. Mi tökéletesen megértjük Szabolcsit. Antiszemitizmus nélkül ő nem tud élni, sőt — jól élni sem. Neki úgy kell az antiszemitizmus, mint a hálnak a víz, vagy a tüdőnek az oxigén. Ha nincs antiszemitizmus, ő csinál magának. Betegeges igyekezettel és visszatetsző módon szeparál minden zsidót az ő külön gettójába, de nem riad vissza attól sem, hogy szükség esetén — lásd „Éljen Olain!“ — maga beálljon az antiszemiták közé.

A kitért zsidók között bőven akadtak mindig antiszemiták, de az antiszemita zsidó lapszerkesztő típusát kétségtelenül Szabolcsi Lajos teremtette meg. Ezt a kétes dicsőséget tőle senki el nem vitathatja. Nem hiszük, hogy ez a típus nagyon el fog terjedni, hiszen eddigi egyetlen megszemélyesítője is kénytelen volt zsidó-ellenes kirohanása után a tévedés föredelmes beismerésének sáncai mögé visszahúzódní. Mi alapjában véve nem vagyunk rosszakarói Szabolcsi Lajosnak,

s ezért jó szívvvel ajánljuk neki: ne rohanjon ki még egyszer, maradjon meg szépen e sáncok mögött. Ne bántsa a zsidókat, inkább halásson újabb gyöngyszemek után. Vagy írja meg az új „Könnyek dalát“, azokét a könnyekét, amelyeket ő maga hullajt a bő szüret után, amely többé soha nem tér vissza. De a változa-

tosság kedvéért tovább forgathatja idegen szerzők „váltó“-it, nekünk ez ellen sincs kifogásunk. E kised irodalmi próbálkozások harmónikusan egészítik ki robusztus testbe ágyazott materiális eredményét s különben is sokkal ártalmatlabbak és etikusabbak, mint zsidó pénzzen — zsidózni.

Felhívás a hősi halottak családjaihoz!

A pesti izr. hitközség nagy áldozatokkal eleget téve kegyeletes kötelességének, templomot emelt a világháborúban elesett hittestvéreink hősi emlékének. Művészi árkádok keretében, Dohány uccai templomunk mellett áll immár a templom, a Hősök Emléktemploma, mely hivatva van, hogy késő nemzedékek számára hirdesse hittestvéreink hazafias áldozatkészességét. De nemcsak hősi halottaink összességének, hanem külön-külön, minden egyes hősi halottunk emlékének is akarjuk szentelni a Hősök Emléktemplomát. Épp ezért elhatározta előljáróságunk, hogy a Hősök Emléktemplomában rendszeresíteni fogja a hősookról való megemlékezés hagyományos szertartását és minden családnak, mely drága halottját siratja a világháború elesett hősei között, módot kívánunk adni, hogy a maga lelki vigaszára és megnyugvására halottjának emlékét évről-évre, örök időken át, a halálozás évfordulóján ily kegyeletes aktussal ápolhassa. E célra a hősi halott családjának saját módja szerint kegyeletes alapot kellene létesítenie, amellyel lehetővé válnék, hogy a Hősök Emléktemplomában ezt a kegyeletes aktust ha-

lotta emlékére évről-évre, örök időken át rendszeresíthessük.

Bizalomteljesen tudatjuk tehát most, nagyünnepeink küszöbén, amikor mindannyiunk kegyeletes érzése hagyományos hűséggel száll halottaink emlékezetére felé, hogy amely család e szívbéli érzésének eleget kíván tenni, forduljon ily irányban írásban, vagy személyesen hitközségünk elnöki osztályához (VII. Sip ucca 12. III. emelet), ahol szombat kivételével minden nap délelőtt 9—1 óra között, vagy délután 5—7 óra között, vasárnap pedig délelőtt 9—1 óra között előjegyzésbe veszik a családja hősi halottjának nevét, elhalálozási napját és gondoskodni fogunk arról, hogy a drága halottnak emlékéért e szomorú évfordulón, kegyeletes szertartás keretében a halottak után szokásos imát elmondhassuk, mécses is gyujtanánk mindenkor a hősi halott emlékére és a mécses mellé táblácskát helyeznénk, melyre a hősi halott neve volna belevésve.

Budapest, 1932. szeptember havában.

A Pesti Izr. Hitközség Előljárósága:
Stern Samu elnök. Eppler Sándor főtitkár.

***Siessetek
megváltani
templomületeiteket!***

***Dégső határidő:
szept. 30. délután 4 óra***

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Az őszi ünnepek után kezdődik a hitközségi jótékonyági ügyosztály nagy és nehéz munkája. S ugyanakkor kezdődik a hitközségi bankettezés ideje is. A vigalmi bizottság ép oly fontos, mint a jótékonyági osztály, de a működésük ellentétessége miatt, ugyanazok nem működhetnek mindkét bizottságban. Mert aki a jótékonyágban működik, annak nem lehet elég lendülete bankettek rendezésére, viszont annak sincs kedve ma toprongyosokkal foglalkozni, aki az elmúlt estét elegánsan felöltözött kocintó társaságban töltötte — feltéve, hogy valamelyik minőségét komolyan veszi. Már pedig ilyen „álláshálmózás“-t gyakorol a jótékonyági helyettes előljáró Molnár Gyula, aki a bankettek állandó főrendezője, régi magyar szóval: hopp-mestere. A magyar közmondás az egyenletesség nélküliségét azzal fejezi ki: „ma hopp, holnap kopp“ azaz ma bankett, holnap koplalási ügy. Ép oly visszásság az is, ha valaki ma este hopp-mester, holnap kopp-mester.

Olvasom

Mindenütt szó van a tankönyvek árának leszállításáról, csak a pesti hittankönyvek frontja megingathatatlan. Pedig a hittankönyvek nagyon drágák. Mindenki valami lépést vár e tekintetben dr. Rosenák Miksa hitoktatási előljárótól. Ha már pénzügyi okokból nem lehetne a hittankönyvek árát leszállítani, — amit tagadok — legalább azt kellene az új elől-

járóságnak megtenni, hogy szüntesse be a mai hittankönyvek lexikon vastagságát, vékonyabb könyv talán olcsóbb lehet, sőt, talán jobb is. S nem volna szabad a hittankönyv-írókat iverk szerint fizetni. Hisz a hittankönyvek nem rémregények, amelyek annál jobbak, minél hosszabbak. Higyje el Rosenák előljáró úr, amit a nem érdekelt szakemberek mondanak: a mai tankönyvek felére redukálva kétszer annyit érnének, örülne nekik az ifjuság, talán a zsidóság, de a leszállított árak miatt legfőképpen a szegény, agyonnyargatott szülők.

Nem olvasom

Budapesten van egy kis színházi vállalkozás, amely évenként cégtáblát változtat, de azért boldogulni nem tud, mert a rendezés a régi rossz, a darabok nem megfelelőek és a közönség kimarad. Mind ezt azért emlitem, mert a tavalyi Hitvédelmi Szövetség átalakult ez évben Izraelita Szabadegyetemmé.

Olvasom

A rabbiszeminárium a túlprodukciónál fél és ezért Blau rektor megszigorította a felvételeket. Sójajtoznak is a künnrekedt diákok: az egyetemen üldözi a zsidót a „numerus klauzus“, a rabbiképzőben pedig a „numerus-Blauzus“.

Nem olvasom

Észrevették kérem, hogy a világitási technika milyen fontos szerepet játszik a Dohány uccai templomban? Ha egy jó módu balboszt felhivnak a tórához, tiszteletére — s bizonyára a nagyobb összegű snóderozás reményében — teljesen ki-

világítják a templomot. Azután ismét enyhe félhomály jelzi, hogy a következő felhivottnál nem lehet sokra számítani. Finom, elmés, és különösen templomba illő disztinkció. Szerintem azonban maradiság volna itt megállni. Sürgősen fel kell szerelni a Dohány-templomot reflektorokkal és alkalmazni kell egy fővilágosítót. Nem elég a templomot kivilágítani, sejtelmes reflektorfényt kell vetíteni a gazdag balbosz enyhén pocakos alakjára. Pont úgy, mint ahogy a primadonnákra szokás. A fények színét illetően is van egy tiszteletteljes indítványom. Piros-fehér-zöld fényt vetíteni a nacionalista balboszokra, kék-fehéret a cionistákra és vöröset azokra, akik anno dacumál a kommünért lelkesedtek. Ezek a színek nagyon hatásosan fokoznák a misztikumot, amelyre a Dohány-templomban amúgy is nagy súlyt helyeznek.

Olvason

a Nagyvárad c. lap munkatársának beszélgetését Hunyady Ferenc gróffal, a mostanában sokat szereplő, nagyra hivatott ifju politikussal. A beszélgetés politikai vonatkozásai bennünket nem érdekelnek, van azonban egy passzusa, amelyben a gróf leszögezi a zsidókérdésben elfoglalt álláspontját. Hunyady gróf tudvalevően exponált keresztény politikus, de — mint kijelentette — a keresztény gondolat szolgálata sohasem jelentett nála ellenséges álláspontot a zsidósággal szemben, soha nem tartott antiszemita izü beszédet, soha nem gondolkodott zsidóellenesen. A gróf nyilatkozata nem lep meg bennünket s csupán annak a bizonyítására regisztráljuk itt, hogy egyre nő azoknak a politikusoknak a száma, akik az antiszemitizmust az igazi kereszténységgel összeférhetetlennek tartják.

Nem olvasom

Lehet vitatkozni azon: kell-e zsidó leány-gimnázium, nem kell-e, de az bizonyos, hogy ameddig van,

csak azért van, hogy a vallási érdekeknek megfeleljen és így elsősorban a hitoktatás legyen elsőrangú. Most azonban két éve azt látjuk, hogy csereberélik a hittanárokat, magasabb osztályokba fiatal gyakorlatlan kezdőket küldenek stb. Erről a „Szombat” már tavaly irt. Hát valóban cáfolatot nyert a bibliai szó: „az ég madarai is viszik a hirt?” Mert az illetékesek elé még mindig nem került az amit e tekintetben már hónapok óta a perebek is csiripelnek egy eljövendő protekciós fiuról.

Nem olvasom

Rosenberg Sándorné ünneplését. Az Omike közgyűlése során sokan gratuláltak Rosenberg Sándornénak, mert köztudomásu, hogy a Diák-Otthon eszméjét ő vetette fel és zárólag ő és fia, Rosenberg István, végezték az első uttörő munkát. A tőle már megszokott enerzsiával és lélekkel karolta fel az eszmét — ellenben a siker dicsőségét átengedte másoknak.

Nem olvasom

Blum Ödön új szertartásügyi előljárósága nem valami méltóan mutatkozott be a legutóbb tartott szertartásügyi gyűlésen — élénk illusztrációjaként annak a pesti közvélekedésnek, hogy a legutóbb lezajlott előljárósági választáson nem győzött Stern Samu, veszett Vida Jenő, ellenben nyert Blum Ödön. Visszatérve a bemutatkozó ülésre, egészen másképen foly le, mint ahogy hivatalosan olvasható volt. Összehívták a szertartási ügyosztályt, de programm nem volt. A szituációt megmentette az egyik túlbuzgó tag, aki, ha már senki sem akart valami okosat kilájnolni, mindjárt a lájnolás után fogta meg a dolgot és misebérachot mondott az elnökre és az összes jelenlevőkre. Szóba került azután a legujabb korvívmanyaként a templom-pendlizés, az t. i., hogy a funkcionáriusok egyszer itt,

Bernstein Béla dr.

negyven éves papi jubileuma

Szeptember 15-án délután ünnepelte Nyiregyháza zsidósága és a város társadalma **Bernstein Béla dr.** főrabbi negyvenéves papi működése alkalmából. A jubileumi ünnepség a szarvas-uccai zsidó iskola virágokkal diszitett dísztermében, a békeidőkre emlékeztető fénynyel zajlott le és a szeretetnek, tiszteltnek és ragaszkodásnak hatalmas demonstrációja volt a tudós főrabbi mellett. A nagytermet megtöltő diszes és előkelő közönség soraiban megjelentek a város, a vármegye, a különböző felekezetek és az ország zsidó társadalmának reprezentánsai közül igen sokan.

A közönség felállva és viharos éljenzéssel köszöntötte a teremben megjelenő jubilánst. A gyermekkoros a Hiszek egyet énekelte, majd **Bodor Zsigmond** üdvözölve a megjelent előkelőségeket, nagyhatású beszédében megragadó szavakkal jellemezte **Bernstein Béla dr.**-nak áldásos működését: „Olyan lelkészt nyertek benne a nyiregyháziak — mondotta többek között — aki az ősi tradícióhoz való törhetetlen ragaszkodás mellett a modern élet követelte kulturával és gyakorlati érzéssel rendelkezik, aki a modern európai műveltséget a vallás konzervativizmusával egyesíti”. Méltatta még a főrabbi iskolafejlesztő programjának nagyszerű eredményeit, karitatív és irodalmi tevékenységét, ezután átnyujtotta az ünnepeltnek a hívei szeretetét megörökítő, remekbe készült ezüstcimeres emlékalbumot és egy kétezre pengős alapítványról szóló oklevelet.

A nagy lelkesedéssel fogadott elnöki beszéd után az üdvözlések következtek, amelyek sorát **Erdőhegyi Lajos dr.** főispán nyitotta meg meleg szavakkal, majd **Mikecz László** főjegyző fejezte ki a vármegye elismerését „a szolidaritás nagy papja” előtt, utána pedig **Szohor Pál** városi főjegyző adta át költői szavakkal az ünnepeltnek a város közönségének s

a városháza tisztikarának üdvözlését.

Ezután **Énekes János** prelátus a papi hivatás magasztosságáról beszélt megragadóan és a Gondviselés áldását kérte **Bernstein Béla dr.** további munkásságára. A görögkatholikus egyház képviselőjének: **Álmos Zoltán dr.**-nak üdvözlő szavai után **Paulik János** kormányfőtanácsos, evang. igazgató-lelkész emelkedett szólásra. „Izrael géniusza — mondotta — már akkor, mikor körülötte más népek, hogy úgy mondjam, a gyermekkor álmait aludták, fent szárnyalt már a legszédítőbb magaslatokon s esodás szelleme erejével a valláserköcsi gondolatoknak olyan kincstárát halmozta össze, amelyhez még ma is tanulni és gazdagodni jár az emberiség. Én ezt, mint más egyháznak a papja, soha el nem feledtem s mindig nagy elismeréssel voltam a zsidóság letagadhatatlan sok szép erényei iránt. Ön kedves kollega ur, szépen összpontosította lényében ezeket az erényeket. Engedje meg, hogy barátságosan szorítsam meg a kezét és egyházam nevében igaz nagyrabecsüléssel üdvözöljem Önt.

A nagy tetszéssel és tapssal fogadott beszéd után **Bartók Jenő dr.** református lelkész héber citátumos beszédben méltatta **Bernstein Béla dr.** működését. Utána **Hevesi Simon** főrabbi a rabbiképző intézet, az Országos Rabbiegyesület és az Omike üdvözlését tolmácsolta. **Stern Samu** a Pesti Izraelita Hitközség jókívánságait fejezte ki. Ezután még számos üdvözlés hangzott el, amelyre **Bernstein Béla dr.** válaszolt meghatóttan. Köszönetet mondott az egyházak és társadalmi egyesületek képviselőinek a szeretetteljes ünnepelésért és beszédét így fejezte be: „Dolgozzunk, építsünk, küzdjünk tovább Istenbe vetett hittel hitközségünkért, felekezetünkért, vármegyénkért, városunkért, megcsontkitottságából feltámadásra emelkedő magyar hazánkért.

A Fiuárvaház templomában ünnepelték Vida Jenőt

Vida Jenő felsőházi tag, a Mák elnöke a napokban töltötte be 60-ik évét. Ebből az alkalomból a pesti izr. hitközség fiuárvaházak előjárói és növendékei spontán és szeretetteljes ünneplésben részesítették Vida Jenőt, aki tudvalevőleg nemcsak elnöke, hanem legnagyobb jótévője s ugyyszólván egyedüli fenntartója az árvaháznak.

Péntek este az elnököt, aki édesanyjával és családjával érkezett a zsufolásig megtelt templomba, nagy szeretettel üdvözölték a növendékek és az előjárói kar. Az ünneplés a fényesen kivilágított templomban folytatódott, amelyet erre az alkalomra draperiákkal di-

szítottak fel. Különösen szép az új frigyszekrény kárpit, amelyet Fürst György és neje adományoztak a templomnak.

A fiuárvaház rabbija dr. Schmelzer Izsák a szószékről méltatta Vida Jenő elévülhetetlen érdemeit, amelyet a magyar közgazdasági élet és a zsidó közélet terén szerzett. Rámutatott gerinces zsidóságára és áldozatkész jószívűségére, majd Isten áldását kérte Vida Jenő életére és munkásságára. A közönség felállba üdvözölte Vida Jenőt, aki könnyes meghatódottsággal hallgatta végig a rabbi megragadóan szép beszédét.

Roma locuta? — Gallia locutus!

A kultuszminiszter a VI. községkerületi elnökségi választás ügyében beadott petíció kivizsgálására tudvalevőleg bíróságot nevezett ki, amely dr. Gallia Béla kúriai bíró elnöklete alatt a múlt hetekben egy 5 órás ülésben tárgyalta a kérdést, majd szeptember 26-ára tűzte ki az intélethirdetést. A nevezett napon azonban nem történt meg az ítélet kihirdetése, hanem az elnöklő Gallia elhalasztotta két napra a döntés publikálását és békére hívta fel a feleket. Ebből az alkalomból hangsúlyozta: „ez az ítélet csak elintézheti a személyes kérdést, de megnyugvást csak a lelkek megbékítése hozhat“.

A kúriai bírónak ez az enunciaciója adja meg az egész ügynek fontosságát. Ha igaz, hogy némely szó tett számba megy, akkor ez a kijelentés ilyen jellegű. Ha az egész petíció nem is fog mást eredményezni csak azt, hogy egy a legmagasabb bírói fokot elért férjü ajkáról, a rabbiság szobájában, egy delegált bíróság elnöki székéről ilyen súlyos megállapítás hangzott el, akkor nem volt a választás megpeticionálása hiá-

bavaló és akkor üdvös eredménye volt annak is, hogy a kultuszminiszter a bíróság kinevezésével súlyosan megsértette az autonómiát. Gallia Béla tulajdonképpen e kijelentésével azt hangoztatja, amit a talmudi bölcs így fejez ki: az ítélet (mispot) csak akkor teljes, ha az igazságot (emesz) és a békét (solaum) hozza. Már pedig az elnöklő bíró kijelenti, hogy az ítélet ugyan elintézt személyileg az ügyet, de az emesz és a solaum dolga nem nyert elintézését. Nem a pesti hitközség házi pörpatvaráról van szó — amint az igazán szükkörű provinciális kényelemből mondta Biedl, a megszelidült szegedi hitközségi oroslán, aki a pesti zsidó vezetőség politikai Jericho-falait akarta hangjával ledönteni csak pár hónappal ez előtt — hanem szó van arról, hogy a magyar zsidóság többségét magában foglaló hitközségben bekövetkezzék a lelkek békéje. Ennek előfeltétele: a becsületesen keresztülvitt, titkos szervezésen alapuló lajstromos választás, mert csak így küszöbölhető ki az érdek-klikkek uralma s csak így lehetséges

Az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesület kérelme

Az Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület vezetősége a folyó év nyarán, a nyaraltatási akció megkezdésekor, nehéz probléma előtt állott, mikor arról kellett határozni, hogy a súlyos gazdasági viszonyok mellett, anyagi eszközök hiánya folytán megindítsa-e a nyaraltatási akciót. Aggályainál azonban nagyobb volt a szegény, csenevész gyermekek iránti meleg szeretete és lelkiismereti kötelességének tartotta, hogy a nyomorgó gyermekeket ne hagyja itthon éhezni és nem riadt vissza az anyagi eszközök hiányától sem, mert bizott abban, hogy a jószívű és szegény gyermekekkel érző hitestvéreink ezuttal sem hagyják cserben az egyesületet és ki-ki tehetségéhez mértén fogja támogatni. E reménytől áthatva indította meg akcióját és küldött el 650 gyermeket balatonboglári és diósjenői telepeire, hol a kisgyermek 4—4 héten át élvezte az üdülés örömeit. Onnan testben gyarapodva és lélekben felfrissülve tértek mindannyian vissza és új erőt merítettek a további munkára.

Az egyesületnek ezen akciója azonban nagy összegeket emésztett fel, melyre a kellő fedezet még máig sem folyt be. Azért a közeledő főünnepek alkalmából arra kérjük áldozatkész hitestvéreinket, hogy adományaikkal — akár a templomokban való felajánlás útján, akár közvetlenül tegyék lehetővé azt, hogy a még hiányzó összeg megtérüljön s hogy ezáltal az egyesület kötelezettségeinek — úgy mint eddig — megfelelhessen és hogy zavartalan működését a szegény, insébben élő gyermekek javára továbbra is folytathassa.

Adományok küldhetők az Angol Magyar Bank és a Magyar Általános Hitelbank központjához, vagy a lap kiadóhivatalához. — Budapest, 1932. szeptember havában. Az Izr. Szünidei Egyesület Igazgatósága nevében: Galambos Jenő s. k., Deutsch Vilmos s. k., Kálmán Henrik s. k.

MIÉRT TANÁCSOS MOST OSZTÁLYSORSJEGYET VENNI? Mert a hivatalos szabályzat szerint a sorsjegyeknek egy későbbi osztályhoz való vásárlásánál az előbbi lejátszott osztályok betétjeit is meg kell fizetni, tehát sokkal célszerűbb a sorsjegyeket már az első osztály húzása előtt megvenni, hogy a rendkívül kedvező nyerési esélyeket teljes mértékben kihasználhassa és hogy ne veszítse el egyetlenegy osztály nyereményeire való igényét se. Minden egyes sorsjegyek egyforma a nyerési esélye!

TÖRÖK

A. ÉS TÁRSA

BANKHÁZ R.-T.

BUDAPEST, IV., SZERVITA-TÉR 3.

a m. kir. osztálysorsjáték főárusítói

Elérhető legnagyobb nyeremény

500.000

pengő

Nyereményhuzás:

Október 20-án és 22-én

Az I. oszt. sorsjegy árak:

egész
P 24.

Fél
P 12.

Negyed
P 6.

Millió és millió ember

tudja egész Európában, hogy nem költséges passzió, nem ártalmas szenvedély az osztálysorsjáték, mely a legdemokratikusabb intézmény és igen nagy fontossága van az országok gazdasági életében.

Az osztálysorsjáték feladata, hogy mindenkiben — a legszélesebb néprétegekben is — felébressze az önbizalmat és a nehéz viszonyok mellett is az életösztönt, kedvet és reménységet fejlessze, fokozza.

A m. kir. osztálysorsjáték állandó állami felügyelet és ellenőrzés alatt áll, közkedveltségnek örvend. A sorsjegyek ára és nyerési esélye egyenlő. Közel 8.000.000 pengőt sorsolnak ki 5 hónap alatt. A sorsjegyek fele nyer.

A főnyeremények: 300.000 pengő, 200.000 pengő, 100.000 pengő, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 pengő stb. stb.

A sorsjegyek hivatalos árai:

$\frac{1}{8} = 3P.$ $\frac{1}{4} = 6P.$ $\frac{1}{2} = 12P.$ $\frac{1}{1} = 24P.$
az összes főárusítóknál.

HIREK

AZ OMIKE DISZÜLÉSE. Az Országos Magyar Izr. Közművelődési Egyesület vasárnap délben tartotta dr. **Buday-Goldberger Leó** felsőházi tag elnöklete mellett a nyári szünet után első ülését, amelyen megjelentek a pesti, a budai, óbudai, kőbányai, a pestkörnyéki hitközségek előljáróságai, a Pesti Chevra Kadisa, a felekezeti intézmények vezetői, a magyar zsidó társadalom irányító egyéniségei. — Elnök megnyitó beszédében rámutatott azokra a kulturális és diákjóléti törekvésekre, amelyek az egyesület programját alkotják és kifejezést adott ama reményének, hogy a nehéz viszonyok között is sikerül majd erős összefogással a tervbevett új intézmény, a Diákotthon létesítésével járó feladatokat megoldani. Dr. Hevesi Simon vezető főrabbi, az Omike egyházi elnöke szárnyaló beszéddel nyitotta meg huszonharmadszor a Mensa-Academicát az egyetemi és főiskolai ifjuság számára, megvilágította a Diákotthon jelentőségét, meleg szavakkal köszöntötte dr. Buday-Goldberger Leót, közigazdasági és felekezeti életünk kimagasló alakját a felsőház tagjává történt kinevezése alkalmából, meghajtott a elismerés zászlaját dr. **Deutsch Ernő** főorvos előtt, aki 60-ik életévét töltötte be és az egyesület célkitűzéseinek alapítása óta lelkes és buzgó irányítója és munkása. — Dr. **Weiller Ernő**, az Omike ügyv. társelnöke, visszapillantást vetett a Diákotthon létesítésének történetére és bejelentette, hogy egyelőre a Diákotthonban 36 egyetemi és főiskolai hallgató nyer elhelyezést. Javasolta, hogy a diszülés mondja ki a Diákotthon létesítését. — A diszülés a Diákotthon elnökeiül Kálmán Henriknét, Székely Dezsőt, társelnökéül dr. Hevesi Simonnét jelölte. — Dr. Dési Géza országgyűlési képviselő buzdította az egyetemi és főiskolai ifjúságot súlyos küzdelmei között erőteljes

kitartásra, hazafias és vallásos érzés ápolására. Dr. Deutsch Ernő szellemes beszédben köszönte meg az üdvözlést, majd Jász Imre, a Miefhoe elnöke fejezte ki háláját az ifjuság nevében a Diákotthon megalkotásáért.

Dr. DEUTSCH ERNŐNEK, a siketnéma intézet elnökének 30 éves jubileumán megjelent **Augusztó főhercegasszony**. Az Izr. Siketnémák Orsz. Intézete elnökének, dr. Deutsch Ernőnek az intézménynél eltöltött három évtizedes működése alkalmából jubileumot rendezett. A gyönyörű melegséggel megrendezett ünnepen a tudományos életnek és a közéletnek legszámtöbb tagjai jelentek meg és küldöttségileg üdvözölték az ünnepeltet. Ezek során mindenekelőtt Augusztó főhercegasszonyt kell megemlíteni. Továbbá jelen voltak: Stern Samu, dr. Zahler Emil, Bánó Dezső, dr. Hajdu Miklós, dr. Hevesi Simon, Kramer Miksa, dr. Endrei Henrik, dr. Bókay János, dr. Buday-Goldberger Leó, dr. Weiler Ernő, Vészi Józsefné, dr. Hány Pál, dr. Alapy Henrik, Szántó Jenő, Klug Péter, Szemere Samu, Heródek Károly, Éltés Mátyás, dr. Friedmann Ignác, Lukács György, tizzasülyi Polnay Jenő, Schalk Ferenc, Keller Lajos, Gortvay György, Tolnai Béla, dr. Kerekes Ödön, dr. Schdarcz Benjámín, Bárd Rézső, Galambas Jenő és még igen sokan.

Dr. Gold Simon, a siketnéma intézet vezérlőbizottságának alelnöke megnyitó szavaiban meghatóan domborította ki dr. Deutsch Ernőnek 30 éves közéleti tevékenységét. Különösen kiemelte végtelen szorgalmát és ritka kitartó erejét, mellyel minden modern eszmének és kulturális törekvésnek élén haladva szociális gondolatoknak és feladatoknak a megoldását szorgalmazza. Majd jelt adott, hogy a siketnéma intézet vezérlőbizottsága által az intézmény számára Szenes Fülöp mesterrel az ünnepeltről készítettett festményről hulljon le a lepel. Az igen nagy ovációban részesített arckép-leleplezés után **Eopler Sándor**, a pesti izr. hitközség főtitkára felolvasta a vezérlőbizottság részéről átnyújtott művészi kivitelű emlékiratot.

A rendkívül szeretetről és megbecsülésről tanuskodó ünnepély végén **dr. Deutsch Ernő** elnök, igazgató-főorvos hatásos szavakban mondott köszönetet a feléje megnyilatkozó szeretetért és háláért. Ugymond, hogy az utóbbi napokban kimagasló egyéniségek részéről feléje megnyilatkozott oly tömeges szeretetben és elismerésben volt része, hogy a hálát és szeretetet utólag meg fogja szolgálni.

Nem érzi különös érdemeit, amit tett, az nem érdem, hanem egyéniségének lényege, amiért semminemű köszönet, sem elismerés nem jár. Egyéni beállítottságának eredése részint születési, részint pedig másodlagos. Amit tud és amit tesz, azt mind kiváló mesterétől, az ünnepen jelenlevő dr. Bókay János egyetemi tanártól kapta és rendkívül büszke arra, hogy tanítványa lehetett és hogy **dr. Bókay János** minden egyes alkalommal ott van, ahol őt szeretettel elhalmozzák.

Dr. Gold Simon elnök lelkesítő zárószavai után **Augusztai főhercegasszonnyal** az élén a nagyszámu és előkelő közönség megtekintette az intézet épületét és kulturális eredményeit.

BECK JENŐ ÜNNEPLÉSE. Beck Jenő, a Müller Tesvérek vegyészeti gyár vezérigazgatója, a Chevra Kadisa és a Dohány uccai templom érdemes előljárója a napokban lett ötven éves. Ebből az alkalomból a szombati istentisztelet keretében meleg ünneplésben részesítették Beck Jenőt, akit a teljesen kivilágított templomban Ábrahámsohn főkantor szólított a Tóra elé, aki egy lendületes héber misebérach-hal köszöntötte az ünnepelet. Majd Hevesi Simon vezető főrabbi méltatta a minden zsidó ügyért lelkesedő, áldozatkész előljáró érdemeit, aki ez alkalommal is jelentékeny összegeket ajánlott fel különböző jótékony célokra.

RABBIT A ZSIDÓKÓRHÁZBA! Grósz Farkas siófoki főrabbi néhány napig a Zsidókórház betege volt. Hála Istennek, nem volt komolyabb baja, amit azzal is dokumentált, hogy pénteken este sorra járta a kórtermeket és prédikációkat tartott a betegeknek, akik jóleső örömmel hallgatták a tudós főrabbi vigasztaló szavait. A siófoki főrabbi spontán vállalkozásának sikere remélhetőleg arra az elhatározásra fogja bírni a hitközséget, hogy ezeket a péntek esti prédikációkat rendszeresíti a kórházakban. A rabbik pendlizésének ezt a formáját, úgy hisszük, nemcsak a betegek, de mindenki már is örömmel látná.

AZ „ÁHÁVÁSZ RÉIM“ Felebaráti Szeretetegylet szegény betegeket élelmező és segélyező egyesület (VII. Sip utca 12 sz.) elhatározta, hogy a székesfőváros közkórházaiban fekvő izr. betegeket látogatni fogja. — A most megnyitott új Horthy Miklós kormányzó úr Ófőméltósága nevét viselő Maglódi uti kórházban dr. Reisz

Ráthonyi Vilmos főorvos, kórházi igazgatóhelyettes, az orvosi kar és a kórházi gondnokság nevében a legrövidebb előzenésével kilátásba helyezi az izr. betegek iránti legmesszebbmenő figyelmet és gondosságot.

HALOM IMRE TEMETÉSE. Halom Imrét, a Magyar Általános Takarékpénztár kiváló ügyvezető igazgatóját a napokban temették el a farkasréti temetőben óriási részvét mellett. Kiss Arnold dr. főrabbi megható gyászbeszéde után az intézet és vállalatai részéről Halász Manó kormányfőtanácsos, ügyvezető igazgató beszélt, aki búcsuztatójában megragadó szavakkal méltatta az elhunyt nagy érdemeit.

A PALESZTINAI ESZROGOK MEGÉRKEZTEK. R. Jechiel Katan Klein Jeruzsálemből megérkezett válogatott szép eszrogokkal. Október első napjaiban megkezdte a **Mult és Jövő** annak szétküldését. Minden hithű zsidónak kötelessége palesztinai eszrogot venni, hogy ezáltal támogassa a Jeruzsálemben szenvedő zsidó hittestvéreit. A rendeléseket kérjük a **Mult és Jövő** kiadóhivatalához, Budapest, V. Vadász-u. 11. (Telefon: 11-9-55) beküldeni sziveskedjenek.

PÓTLÁS. A Szombat mult számában megjelent egy Jellinek könyvről szóló ismertetés. Tördelési hiba folytán kimaradt a cikk alól írója: **Pintér Ignác** nyug. polgári iskolai igazgató neve.

ÚJ ZSIDÓ IFJUSÁGI REGÉNY. Patai Éva, a jeles fiatal írónő, aki legutóbb élénk, színes palesztinai utleírásaival tünt fel, zsidó ifjusági regényt fejezett be. A kis regény címe: **Berzencétől tel Avivig** és szerző egy magyar-zsidó diák kalandos és megható történetét mondja el benne. A szép regényt **Forrai Zoltán** stílusos illusztrációi díszítik. A regény

Akar jól enni?

Stern Márton
VII. Rombach ucca 6.

közlését a Remény zsidó ifjusági folyóirat a szeptemberi számban kezdte meg. A Remény kiadóhivatala: VII. Szent Donatos-utca 14. Félévi előfizetési díj 5.— pengő. Mutatványszám ingyen

A STERN VENDÉGLŐ az ünnepek alatt három hétig zárva marad, részben átalakítási munkálatok miatt, részben azért, mert a tulajdonosa a belzi csodarábbihoz utazik.

A GSCHWIND-féle SZESZ-, ÉLESZTŐ-LIKÖR- és RUMGYÁR RT. közli, hogy a hó 19-én Rein Sándor vezérigazgatóhelyettes elnöke alatt rendkívüli közgyűlést tartott, melynek tárgya a vállalat elnök-vezérigazgatója: győri Gschwindt Ernőnek elhalálása folytán megüresedett igazgatósági tagság betöltése volt. A közgyűlés igazgatósági taggá egyhangu határozattal özv. győri Gschwindt Ernőné öméltóságát választotta meg. Az ezt követő igazgatósági ülésen özv. győri Gschwindt Ernőné öméltósága az igazgatóság elnökévé választatott.

Epilogus

Lapunk más helyén foglalkozunk a Vázsonyi János és Szabolcsi Lajos közti konfliktussal, amelynek újabb fejleménye az alábbi nyilatkozat:

Az „Egyenlőség” című hetilap tájékoztató támadást intézett ellenem, amiért a múlt héten írott cikkemben jogos és kemény kritikával illetem. Louis új szerepben, Orlando Furioso maszkjában mutatkozott be. Cikkemben mindent elmondottam, amit ez ügyben szükségesnek tartottam, abból semmi elvenni, sem ahhoz hozzátennivalóm nincsen. A felém szórt rágalmak lepattannak rólam, ugysem talál senkit, aki ezeknek hitelt ad. Nyelvelésekben nem veszek részt, így az ügyet a magam részéről befejezettnek tekintem. Dr. Vázsonyi János.

A Magyar Általános Takarékpénztár Részvénytársaság és a Magyar Általános Bank Rt. igazgatósága, felügyelőbizottsága és tisztikara mélységes fájdalommal jelentik, hogy

Halom Imre

ügyvezető igazgató úr

életének 54-ik évében rövid szenvedés után váratlanul elhunyt.

Több, mint másfél évtizedes keresztül hűséggel és odaadással dolgozó munkatársunkat gyászoljuk. Sokoldalú képességeivel, lankadatlan szorgalmával és munkabíráásával elévülhetetlen érdemeket szerzett és alig pótolható űrt hagyott maga után. Puritán egyénisége és szívjósága mindenkiből csak szeretett váltot ki.

Emlékét igaz kegyelettel és hálával fogjuk megőrizni!

Imakönyvek

Sziddurok és minden ünnepnapra machzorok, selyem és gyapju taliszok,

שלמים, תפילין, מזוזות

templomi aranyhimzések, mindenféle kegyszerek bő választékban, gyönyörű kiállításban

פרוכת

כתנית

a legjutányosabb árban kaphatók

Steiner Ármin

imakönyv kereskedésében

Wosner templomi gondnok vezénél
Budapest, VII., Király utca 8. sz.

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda, Budapest, VII. Rombach u. 8. — Telefon: Józsei 42-3-09.